

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/173/99

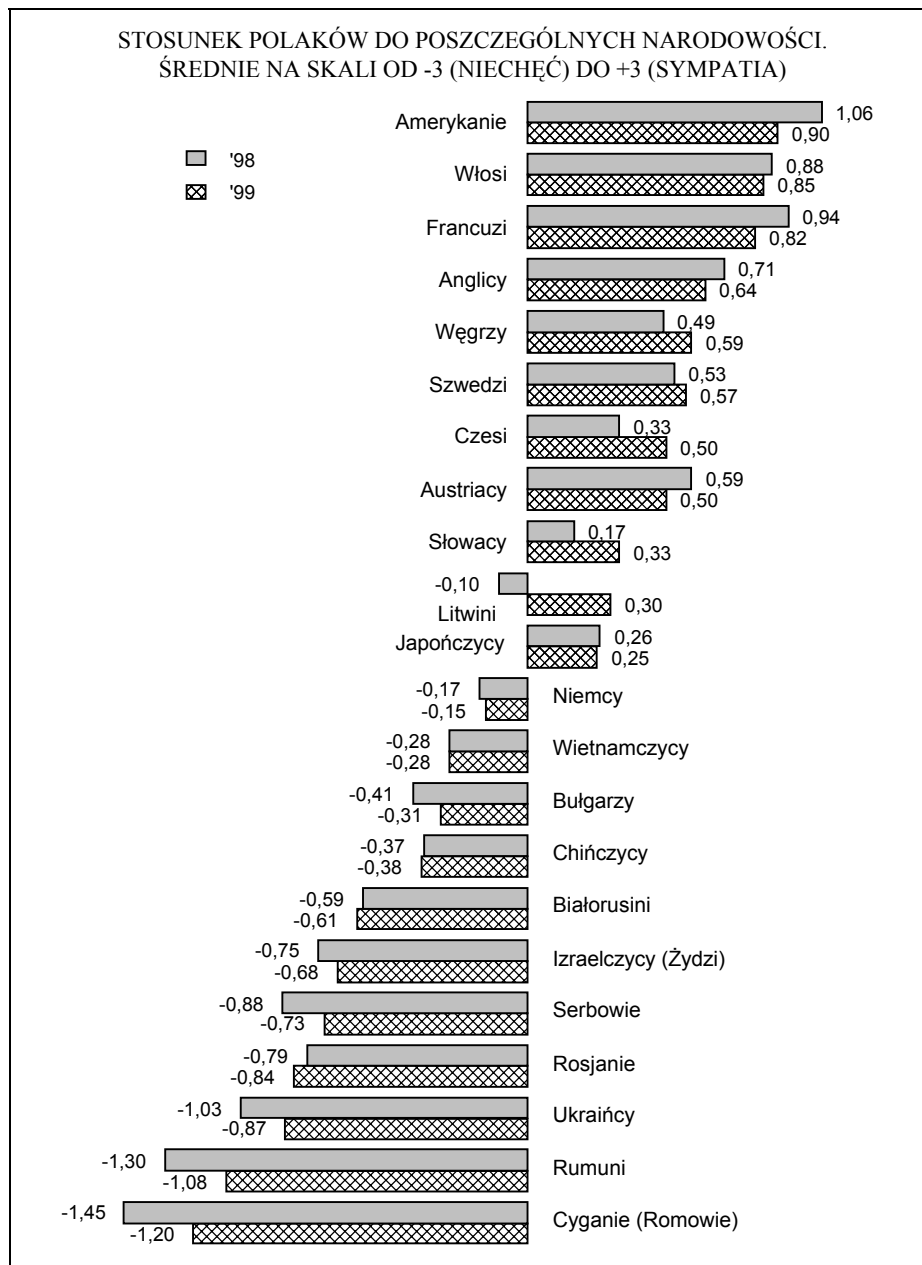
SYMPATIA I NIECHĘĆ DO INNYCH NARODÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Stosunek Polaków do innych narodów wyznacza, najogólniej rzecz biorąc, niechęć do Wschodu i sympatia (związana zapewne z naszymi aspiracjami) do Zachodu. Zauważalna jest jednak tendencja do pewnego dystansowania się wobec Zachodu, wyrażająca się w spadku deklarowanej sympatii i wzroście obojętności do Amerykanów, Francuzów, Anglików i Włochów. Towarzyszy temu stopniowa poprawa stosunku do Cyganów (Romów), Rumunów i Ukraińców, do których najczęściej żywimy niechęć. Warto odnotować poprawę emocjonalnego stosunku do Litwinów, Słowaków, Czechów i Węgrów, co wyraża się we wzroście średnich.

Sympatię lub niechęć do poszczególnych narodów kształtują z jednej strony trwałe, historycznie ukształtowane stereotypy, z drugiej zaś bieżące wydarzenia i nastroje społeczne. Emocjonalny stosunek Polaków do innych narodowości badamy rokrocznie od siedmiu lat¹. W jednym z ostatnich sondaży² pytaliśmy o niechęć lub sympatię do 22 nacji, w większości europejskich.

Tabela 1

Narodowości	Jak by Pan(i) określił(a) swój stosunek do innych narodów?				Średnie*
	Sympatia	Obojętność	Niechęć	Trudno powiedzieć	
	w procentach				
Amerykanie	54	29	12	5	0,90
Włosi	53	31	11	5	0,85
Francuzi	53	30	11	6	0,82
Anglicy	45	34	15	6	0,64
Węgrzy	44	35	15	6	0,59
Czesi	44	33	18	5	0,50
Szwedzi	41	37	14	8	0,57
Austriacy	40	34	18	8	0,50
Słowacy	34	38	21	7	0,33
Japończycy	33	32	24	11	0,25
Niemcy	31	26	39	4	-0,15
Litwini	30	34	29	7	0,30
Wietnamczycy	21	29	38	12	-0,28
Bułgarzy	20	31	40	9	-0,31
Chińczycy	19	30	37	14	-0,38
Izraelczycy (Żydzi)	19	26	49	6	-0,68
Białorusini	18	26	50	6	-0,61
Rosjanie	17	23	57	3	-0,84
Ukraińcy	16	22	58	4	-0,87
Serbowie	14	27	48	11	-0,73
Rumuni	13	19	63	5	-1,08
Cyganie (Romowie)	13	18	64	5	-1,20

* Średnie mierzone na skali od -3 (niechęć) do +3 (sympatia).

¹ Ankietowani określali swój stosunek do poszczególnych narodów uwzględnionych w badaniu za pomocą 7-punktowej skali: od -3 (niechęć) do +3 (sympatia). Środek skali (0) oznacza obojętność.

² Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (113) przeprowadziliśmy w dniach 5-11 października '99 na liczącej 1111 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

Polacy najbardziej lubią Amerykanów, Francuzów i Włochów - sympatię do nich deklaruje ponad połowa ogółu badanych. W stosunku do Anglików, Węgrów, Czechów, Szwedów, Austriaków, Słowaków i Japończyków również przeważa sympatia, jednak deklaruje ją mniej niż połowa ankietowanych. Sympatia i niechęć do Litwinów wzajemnie się równoważą. W stosunku do pozostałych uwzględnionych przez nas narodowości niechęć przeważa nad sympatią. Z niechęcią najczęściej odnosimy się do Cyganów (Romów) i Rumunów (odpowiednio 64% i 63% wskazań). Także w stosunku do naszych wschodnich sąsiadów - Rosjan, Ukraińców i Białorusinów - co najmniej połowa badanych deklaruje niechęć.

W kształtowaniu się stosunku do poszczególnych narodowości mają swój udział stare stereotypy, konflikty z przeszłości oraz negatywnie bądź pozytywnie postrzegane kontakty bezpośrednie. Warto tu dodać, że gdy dwa miesiące temu pytaliśmy, czy obecność w Polsce różnych grup obcokrajowców stosunkowo często przyjeżdżających do naszego kraju jest korzystna czy niekorzystna, osoby pochodzące z państw b. ZSRR znalazły się w czołówce tych, których obecność uznajemy za niekorzystną. Badani wskazywali na zagrożenia wynikające z ich obecności związane z przestępczością i innymi zjawiskami patologii społecznej³. Równocześnie Amerykanie i Włosi, cieszący się największą sympatią Polaków, wskazywani byli jako ci obcokrajowcy, których obecność w naszym kraju jest korzystna.

---

³ Por. komunikat CBOS „Stosunek do obcokrajowców przebywających w Polsce”, październik '99.

Tabela 2

Narodowość	Jak by Pan(i) określił(a) swój stosunek do innych narodów?																				
	Sympatia							Obojętność							Niechęć						
	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99
	w procentach																				
Amerykanie	62	58	63	59	64	61	54	25	25	24	27	25	24	29	9	13	10	9	6	10	12
Francuzi	61	51	67	62	60	58	53	25	30	22	24	28	25	30	9	13	8	6	8	11	11
Włosi	63	54	66	62	63	55	53	24	27	22	24	24	28	31	6	12	8	7	8	11	11
Anglicy	47	41	51	51	55	50	45	32	32	28	28	28	27	34	16	20	17	13	12	16	15
Czesi	38	30	43	44	45	41	44	29	33	28	28	32	31	33	28	32	25	22	19	22	18
Węrzy	47	41	56	48	47	44	44	29	32	27	28	31	29	35	18	21	14	16	16	20	15
Szwedzi	44	40	53	52	49	43	41	30	33	26	25	31	31	37	14	17	14	12	12	17	14
Austriacy	41	37	48	49	47	43	40	32	32	26	27	30	30	34	19	20	20	12	14	17	18
Słowacy	33	32	44	38	39	36	34	31	33	30	31	32	30	38	27	27	22	21	22	26	21
Japończycy	-	-	43	48	43	35	33	-	-	30	25	29	31	32	-	-	21	16	18	23	24
Niemcy	23	26	35	43	38	32	31	22	26	25	23	29	26	26	53	45	38	31	30	39	39
Litwini	24	22	35	36	36	29	30	26	27	28	24	27	29	34	43	43	33	31	30	34	29
Wietnamczycy	-	-	-	-	-	20	21	-	-	-	-	-	32	29	-	-	-	-	-	34	38
Bułgarzy	19	16	23	23	23	20	20	30	31	29	26	30	30	31	41	43	42	39	39	41	40
Chińczycy	-	-	-	-	-	21	19	-	-	-	-	-	29	30	-	-	-	-	-	36	37
Izraelczycy	15	17	25	26	28	19	19	25	27	26	24	26	26	26	51	47	45	41	41	48	49
Białorusini	19	17	18	21	22	19	18	25	25	22	20	25	25	26	47	49	53	50	46	48	50
Rosjanie	17	16	17	21	20	19	17	24	22	22	19	23	23	23	56	59	59	57	53	55	57
Ukraińcy	12	9	14	16	15	13	16	19	20	19	18	20	22	22	65	66	63	60	60	59	58
Serbowie	10	12	14	15	16	13	14	19	21	19	20	26	23	27	55	51	57	49	44	50	48
Cyganie	-	6	10	12	10	10	13	-	16	14	14	16	15	18	-	75	73	70	71	69	64
Rumuni	9	8	11	12	11	10	13	19	17	17	13	18	18	19	66	68	68	70	66	66	63

Tabela 3

Narodowości	Średnie na skali niechęć - sympatia						
	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99
Amerykanie	1,2	1,0	1,1	1,1	1,3	1,1	0,9
Włosi	1,2	0,8	1,1	1,2	1,1	0,9	0,9
Francuzi	1,0	0,7	1,2	1,2	1,0	0,9	0,8
Anglicy	0,7	0,4	0,7	0,9	0,9	0,7	0,6
Szwedzi	0,6	0,4	0,8	0,9	0,7	0,5	0,6
Węgrzy	0,6	0,4	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6
Austriacy	0,5	0,4	0,6	0,8	0,8	0,6	0,5
Czesi	0,2	0,0	0,3	0,5	0,5	0,3	0,5
Japończycy	-	-	0,5	0,7	0,5	0,3	0,3
Litwini	-0,5	-0,5	0,0	0,1	0,2	-0,1	0,3
Słowacy	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,2	0,3
Niemcy	-0,8	-0,5	-0,1	0,2	0,1	-0,2	-0,2
Bułgarzy	-0,5	-0,6	-0,4	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3
Wietnamczycy	-	-	-	-	-	-0,3	-0,3
Chińczycy	-	-	-	-	-	-0,4	-0,4
Białorusini	-0,6	-0,8	-0,7	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6
Izraelczycy (Żydzi)	-0,9	-0,8	-0,5	-0,4	-0,4	-0,7	-0,7
Serbowie	-1,2	-1,1	-1,0	-0,9	-0,7	-0,9	-0,7
Rosjanie	-0,9	-1,0	-0,9	-0,9	-0,7	-0,8	-0,8
Ukraińcy	-1,3	-1,4	-1,1	-1,0	-1,0	-1,0	-0,9
Rumuni	-1,3	-1,5	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,1
Cyganie (Romowie)	-	-1,8	-1,6	-1,5	-1,5	-1,4	-1,2

Aby się przekonać, czy istnieją jakieś reguły rządzące uczuciami Polaków do innych narodów, przeprowadziliśmy analizę czynnikową⁴. Dała ona dość klarowny obraz, potwierdzający wnioski z analizy opisowej. *Czynnik I* łączy narodowości, w stosunku do których (z wyjątkiem Litwinów) częściej przejawiamy niechęć niż sympatię. Są to równocześnie mieszkańcy krajów położonych na wschód lub południowy wschód od Polski. *Czynnik II* natomiast skupia narodowości, do których Polacy częściej mają stosunek

⁴ Zastosowano metodę rotacji OBLIMIN.

przyjazny niż nieprzyjazny. Znaleźli się tu Amerykanie oraz wszystkie zamieszczone na naszej liście narodowości zachodniej Europy, a także Japończycy kojarzeni, jak się okazuje, z rozwiniętym gospodarczo i cywilizacyjnie Zachodem. Tutaj sytuują się także Czesi i Węgrzy.

Tabela 4

Narodowości	Wyniki analizy czynnikowej („ładunki czynnikowe”)	
	Czynnik I	Czynnik II
Rumuni	0,93	
Rosjanie	0,93	
Serbowie	0,87	
Cyganie (Romowie)	0,86	
Ukraińcy	0,86	
Białorusini	0,82	
Chińczycy	0,76	
Bułgarzy	0,75	
Izraelczycy (Żydzi)	0,71	
Wietnamczycy	0,69	(0,22)
Litwini	0,58	(0,27)
Słowacy	0,44	(0,41)
Amerykanie		0,83
Anglicy		0,83
Francuzi		0,83
Włosi		0,81
Szwedzi		0,71
Austriacy		0,69
Węgrzy	(0,26)	0,58
Czesi	(0,29)	0,53
Japończycy	(0,39)	0,44
Niemcy	(0,34)	0,38
Procent wyjaśnianej wariancji	54,4	9,4

W porównaniu z poprzednimi latami sympatie i antypatie Polaków do innych narodów nie uległy dużym zmianom, co jest dość zrozumiałe, jako że tego rodzaju postawy są względnie trwałe. Niemniej jednak z dwu- lub trzyletniej perspektywy zarysowuje się dość charakterystyczna tendencja do powolnego spadku na ogół dużej sympatii do mieszkańców krajów wysoko rozwiniętych - wszystkich zamieszczonych na naszej liście narodowości

zachodniej Europy, a także Amerykanów i Japończyków. Trzeba jednak zaznaczyć, że nie wiąże się to ze wzrostem niechęci, raczej mamy do czynienia ze zwiększeniem się obojętności.

Zjawisko to można by określić jako tendencję do pewnego dystansowania się wobec Zachodu lub jako odzwierciedlenie spadku jego atrakcyjności. W tym sensie można to również wiązać z malejącym w ostatnim okresie poparciem dla integracji Polski z Unią Europejską.

Równocześnie w dłuższej perspektywie można zauważyć pewną poprawę stosunku do narodowości sytuujących się na końcu naszej listy - Cyganów (Romów), Rumunów, Ukraińców, a także Serbów. Może to oznaczać przełamywanie tradycyjnych stereotypów w stosunku do tych narodów.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI